

Rapport

Støtte til fangers familier i Nord-Norge

Sammendrag

Innsattes pårørende opplever ofte store belastninger. FFP tilbyr støtte og aktiviteter, men har ingen lokalavdeling nord for Trondheim. Lokale tilbud for innsattes pårørende i Nord-Norge ble etterspurt. Gjennom dette prosjektet ønsket vi å gi støtte og bidra til bedre helse og livskvalitet for innsattes pårørende i og rundt Bodø, Tromsø, Alta og Vadsø. Vi ville få økt kunnskap om spesielle problemstillinger for pårørende i nord, og synliggjøre pårørendes situasjon overfor kriminalomsorgen og hjelpeapparatet, samt bidra til et tverrfaglig samarbeid gjennom faglige nettverksmøter.

Den primære målgruppa var pårørende til innsatte i Bodø, Tromsø, Alta, Vadsø og omegn. I hovedsak voksne pårørende, men barn skulle også nås via støtte til deres omsorgspersoner, samt ved noen aktiviteter. Ansatte i kriminalomsorgen og hjelpeapparatet var også en målgruppe. Gjennom prosjektet skulle de få økt bevissthet, og dermed ivareta den pårørende bedre.

FFP inviterte i tråd med planen til pårørendetreff, hadde møter med fengslene og arrangerte lokale nettverksmøter med faglig påfyll. I samarbeid med Kirkens Bymisjon i Bodø har vi hatt flere pårørendetreff og jobber nå med å få etablert et mer fast tilbud gjennom en kontaktperson. Vi har også en lokal kontaktperson (pårørende) i Tromsø, som vil tilrettelegge for pårørendetreff/selvhjelpsgruppe der.

Bakgrunn for prosjektet

Innsattes pårørende opplever ofte en opphopning av belastninger. Fengsling har ofte konsekvenser for pårørendes helse, økonomi og sosiale deltakelse. Mange sliter med skam- og skyldfølelse og kontakten med kriminalomsorgen oppleves ofte som utfordrende. Å bli møtt med forståelse av noen som har kunnskap og erfaring med temaet og å møte andre i en liknende situasjon, kan ha stor betydning. Pårørende får erfare at de ikke er alene og kan oppleve mindre skam og økt mestring.

FFP har ingen lokalavdeling nord for Trondheim, og pårørende i Nord-Norge har vanligvis ikke mulighet til å benytte seg av våre tilbud i Trondheim. Tilbud lenger nord har blitt etterspurt ved flere anledninger. Vi ønsket derfor å oppsøke pårørende og hjelpeapparatet der de er og å tilby lokale tiltak i byene Tromsø, Bodø, Alta og Vadsø.

Vi ville arrangere pårørendetreff og tilby samtaler, samt gjennomføre samarbeidsmøter med ledelse, barneansvarlig og tilbakeføringskoordinator i fengslene og arrangere nettverksmøter for relevante faginstanser som jobber med barn og pårørende. Vi ønsket å finne lokale ressurspersoner som kunne arrangere aktiviteter og starte opp selvhjelpsgrupper for pårørende.

Målsetting og målgruppe

Målsettinger:

- Bidra til at pårørende til innsatte får en bedre helse og hverdag
- Imøtekomme ønsket om lokale tilbud for pårørende
- Bidra til etablering av selvhjelpsgrupper for pårørende
- Tilrettelegge for at lokale arrangementer kan gjennomføres av lokale ressurspersoner
- Få økt kunnskap om spesielle problemstillinger for pårørende i nord og å synliggjøre pårørendes situasjon overfor kriminalomsorgen og hjelpeapparatet
- Bidra til et tverrfaglig samarbeid knyttet til pårørenderrelevante spørsmål

Målgrupper:

Den primære målgruppa var pårørende til innsatte i Bodø, Tromsø, Alta, Vadsø og omegn. I hovedsak ønsket vi å nå ut til voksne pårørende og invitere dem til pårørendetreff og selvhjelpsgrupper, samt nå dem med FFPs rådgivningstilbud. Både voksne og barn var i den primære målgruppa for aktiviteter i regi av lokale ressurspersoner.

Barn som pårørende til innsatte var også en sekundær målgruppe gjennom at når deres omsorgspersoner får støtte og opplever økt mestring, så vil dette bidra til at barna også får det bedre.

Ansatte i kriminalomsorgen og hjelpeapparatet var også en målgruppe for prosjektet. Gjennom prosjektet skulle de få økt bevissthet om pårørendes situasjon og behov, og dermed bli bedre rustet for å ivareta den primære målgruppa – innsattes pårørende.

Prosjektgjennomføring og metode

Resultater, vurdering av resultat- og effektmål

Vi gjennomførte aktivitetene i tråd med planen. Vi inviterte til pårørendestreff alle 4 steder. I Bodø og Alta lyktes vi med å få deltakere, men ikke i Tromsø og Vadsø. Vi var uheldig med timing i Tromsø, da det var vinterferie der. Det kan være grunnen til noe lav deltakelse. Årsaken til manglende deltakelse i Vadsø kan skyldes at det er et lite og gjennomsiktig sted. I Bodø møtte vi 6 pårørende og i Alta kom 9 pårørende, deriblant 2 barn. Vi nådde noe færre pårørende enn forventet, men har fått positive tilbakemeldinger fra de vi møtte.

- *"Det ha vært en stor støtte å vite at dere er der og at jeg bare kan ta en telefon. Jeg har følt meg mindre alene".* Mor til innsatt

- *"Det er godt å møte andre i en likende situasjon, som forstår hvordan du har det".* Ektefelle til innsatt

Nettverksmøtene ble gjennomført alle 4 steder med representanter fra kommune, frivillige organisasjoner og fra fengsel. Vi ringte rundt for å få deltakere, da det var liten respons ut fra mailkorrespondanse. Vi benyttet også andre samarbeidspartnere til å hjelpe oss å nå ut. Vi fikk likevel noe færre deltakere enn vi hadde håpet på. Noe skyldtes kolliderende møter og høyt arbeidspress, mens andre hadde lang reisevei. Deltakerne på nettverksmøtene ga uttrykk for at dette var svært nyttig. Mange kjente ikke til oss fra før, og noen hadde allerede kontakt med pårørende til innsatte. De har fått bunker med div. infomateriell tilsendt i etterkant og mottar nyhetsbrev fra FFP.

Møter med ledelse og ansatte i fengslene var nyttige, og har styrket samarbeidet. Vi har sett noen konkrete forbedringer etter FFPs besøk. I Vadsø er besøksrom pusset opp, og i Bodø er det innkjøpt noen nye spill og leker. I Tromsø var besøksforholdene bedre i utgangspunktet, og her har vi nå en god dialog med barneansvarlig, som er behjelpelig med å synliggjøre FFPs tilbud og også vil bruke sitt kontaktnett for å hjelpe oss å nå ut.

Vi møtte flere innsatte enn opprinnelig planlagt. I Vadsø fengsel samlet en gruppe innsatte seg til møte med oss, mens i Bodø og Tromsø møtte vi innsatte på alle avdelingene. Flere kjente ikke FFP fra før, og mange var interessert i å høre om oss og snakke med oss. Møter med innsatte resulterte konkret i at to mødre tok kontakt med FFP for rådgiving like etter.

I Alta hadde vi et vellykket pårørendetreff og nettverksmøte. En av nettverksmøtedeltakerne var i utgangspunktet villig til å være ressursperson for oss, men trakk seg på grunn av krevende arbeidssituasjon. De pårørende etterspurte ikke flere tilbud, da et par av dem ble ivaretatt av et lokalt hjelpetilbud, mens for andre var den innsattes løslatelse nært forestående. En pårørende som etterspurte tilbudet og ønsket å stille opp, trakk seg fordi forholdet til den innsatte tok slutt.

Vi lyktes med å skaffe lokal kontaktperson i Bodø, der fengselsdiakon fra Kirkens Bymisjon har tilrettelagt pårørendetreff. Vi har også samarbeidet om å følge opp enkeltpårørende. Nå har Kirkens Bymisjon begrenset kapasitet til å følge opp videre. FFP dro til Bodø i mars 2020 for å følge opp prosjektet videre, og vi arrangerte da pårørendetreff og tilbød individuelle samtaler i tillegg. Vi hadde også møte med ledelse i Bodø fengsel og møtte ansatte og innsatte i Fauske fengsel. Vi er nå i dialog med Kirkens bymisjon og noen andre lokale aktører for å finne en som kan tilrettelegge videre treff i Bodø. Målet er månedlige treff.

Selvstyrte pårørendeaktiviteter og aktiviteter for barn har ikke kommet i gang enda, men nå har vi fått en lokal kontaktperson (pårørende) i Tromsø som vil dra i gang treff/selvhjelpsgruppe. Foreløpig har hun kontakt med to andre pårørende. En lokal samarbeidspart – CRUX, som FFP var innom under vårt Tromsø-besøk, vil stille med lokaler og Matsentralen stiller med bevertning (kaffe, te og kjeks). FFP vil følge opp videre med støtte og veiledning, og har formidlet materiell fra LINK – selvhjelp, som vil være til hjelp i etablering av selvhjelpsgruppe. Vi synliggjør tilbudet blant annet gjennom vår Facebook- og hjemmeside. Vi har også dialog med barneansvarlig i Tromsø fengsel, som hjelper oss med å synliggjøre tilbudet.

Vi har vært i dialog med pårørende om hva de ønsker. Vi har i tråd med prosjektplanen tilbudt støtte til å gjennomføre sosiale og kulturelle aktiviteter, som f.eks. teaterbesøk, bowling eller kanotur. Foreløpig har de pårørende ikke ønsket dette, de har vært mest interessert i å bare møtes for å snakke sammen. I Bodø er det et uttrykt ønske at pårørendetreffene skal ledes av en utenfra i stedet for å ha selvhjelpsgruppe.

I tråd med prosjektplan har vi tilbudt mulighet for reisestøtte. Dette har ikke vært benyttet. Vi har kanskje ikke nådd ut tydelig nok med dette, selv om det stod på oppslagene i fengslene og på vår hjemmeside/Facebook.

Vi fikk mange tilbakemeldinger på at reiseavstander og reisekostnader er en enorm utfordring i nord. Dette er en kjent problemstilling, men dimensjonene blir tydeligere. Det kan ofte dreie seg om 10 000 kr. for å reise på besøk – eller 12 timers biltur. FFP har i samarbeid med Kirkens Bymisjon skrevet et brev til regjeringen (sendt til ulike departementer) der vi tar opp behovet for reisestøtte til pårørende, og nevner spesielt utfordringene i Nord-Norge.

Oppsummering med konklusjon og videre planer

Vi har i hovedsak gjennomført prosjektet i tråd med planen. Det var vanskeligere enn forutsett å rekruttere deltakere til både pårørendetreff og nettverkstreff, og det har vist seg krevende å etablere mer selvdrevne aktiviteter. Vi lyktes ikke med å få til pårørendetreff i Vadsø, og ser at det kanskje var lite realistisk i utgangspunktet, da det er et lite og gjennomsliktig sted og det kan være vanskelig å møte opp til et pårørendetreff. Her er det nok mer realistisk å nå ut via samarbeidspartnere i kommunen. At de nå kjenner til FFP og har fått økt bevissthet om pårørendes problemstillinger, kan gjøre at de tilbyr bedre støtte, og at de også henviser til FFPs "fjerntilbud" - via e-post, chat og telefon. Alta er en større by, og det kom mange på pårørendetreffet, og vi forsøkte å få til flere pårørendetreff via lokal kontaktperson. Dessverre trakk kontaktperson seg av utenforliggende årsaker. Dersom det blir ny etterspørsel etter fellesaktiviteter/pårørendetreff har vi likevel nå et bedre utgangspunkt for å få til noe, gjennom at vi har opprettet kontakt med lokale aktører, som Veiledningssenteret for pårørende.

Det har vært gjennomført tre pårørendetreff i Bodø etter det første i mars 2019, og vi er svært glade for det gode samarbeidet med Kirkens Bymisjon rundt dette. Vi vil jobbe for å videreføre tilbudet med pårørendetreff her, og målet er månedlige treff. FFP arrangerte treff og individuelle samtaler i mars i år (2020) og jobber med å få en ny lokal kontaktperson til å overta etter at fengselsdiakonen ikke lenger har kapasitet til å følge opp. Kirkens Bymisjon er imidlertid fortsatt samarbeidspartner og stiller med lokaler. Vi er også innstilt på noe reisevirksomhet til Bodø for å følge opp.

I Tromsø lyktes vi ikke med å få pårørendetreff i første omgang, men vi håper det nå vil lykkes å gjennomføre dette, gjennom vår nye kontaktperson, som selv er pårørende. FFP hadde møter med henne i Tromsø i mars og inviterte da til pårørendetreff. Dessverre ble dette avlyst i siste liten da de to andre påmeldte ikke kom (den ene på grunn av sykdom). Vi ser at det er krevende å få i gang nye tilbud. Pårørende har ofte høy terskel for å møte opp på pårørendetilbud, selv om de ønsker støtte og fellesskap. Vi har erfart også i Oslo og Trondheim at det kan ta tid å etablere tilbud, men at når folk først kommer, er de svært glade for det.

Vi vil se nærmere på mulighet for videosamtaler for å nå pårørende i nord og også vurdere pårørendetreff på nettet.

Gjennom prosjektet har vi nådd betydelig flere enn de konkrete 24 pårørende som har deltatt på våre aktiviteter. Vi har indirekte også nådd disse pårørendes barn/familie. Det er også betydningsfullt at samarbeidspartnere/fagpersoner og fengslene nå kjenner bedre til oss og både kan ivareta pårørende bedre og lettere kan samarbeide med FFP og henvise til oss.

Prosjektet har vært noe mer arbeidskrevende enn forventet. Logistikken har vært krevende, med reisetider og reiseavstander (fly via Oslo osv.). I tillegg til selve gjennomføringa av besøkene i Bodø, Tromsø, Alta og Vadsø, har planlegging, synliggjøring/rekruttering, oppfølging av samarbeid og pårørendehenvendelser med kompliserte problemstillinger tatt tid. Det er derfor gått med noe mer midler til ansattressurser. Reisestøtte har ikke blitt benyttet og aktiviteter har heller ikke vært etterspurt, så her er det brukt mindre midler. Vi har for egne midler fulgt opp prosjektet videre i Bodø og Tromsø 2020.

Tusen takk for den verdifulle støtten fra Ekstrastiftelsen!